

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

16.

„Za dolžnost in za pravico
Vsak pošteno, srčno stoj;
Če bo treba, pa desnico
Srčnim upom dvigni v boj!“

Stariši, kaznujte otroka, ako ne uboga; toda kazen bodi vselej pravična.

Verjemite, da nič ne žali otroka bolj, in tudi nič ga lože ne pokvari, nego krivična kazen. Z ničemur se tudi lože ne zaduši in uniči občutek za pravico, kateri je prevažen za vse njegovo življenje, nego ravno s krivično kaznijo.

Ta občutek vzbudi se v otrokovem srcu užé jako zgodaj. Ne prezirajmo ga, utrjujmo in dopolnimo ga z vsemi močmi. Če pomislimo, kako malo je dan danes ljudi, ki niso pravični samo do sebe, ampak tudi do bližnjih, ki ne trpé, da se godí krivica tudi drugim, izrekli bomo gotovo, da je skoro najvažniši nalog vzgojitelja, gojiti ljubezen do pravice v srcih otroških.

Ali kdo naj bi bil sposoben v to? Redki so oni, kakor sem užé rekel, kojim je pravica nad vse, redki so, ki jo ljubijo samo zaradi nje. Ne rečem preveč, in ne sodim preostro, ako menim, da so le še otroci pravični. Okoliščine naneso dostikrat v življenji, da mora zatisniti človek pri marsikaterem činu eno ali celo obe očesi, da mora pustiti dostikrat veljati, da je dvakrat dve pet in marsikaj enacega, ako hoče živeti v miru. Kajti čudno je ali zeló resnično, koliko ima trpeti večkrat pravičen človek. Če mu tudi ne more in ne sme nikdo protiti javno, če mu tudi ne sme nikdo očitati njegove pravičnosti, vendar ga smeši tajno ter ga skuša izpodriniti ali uničiti. In tako se godí mej posamezniki, kakor tudi mej národi.

Pač treba nam je čisto novega zaroda, ki bode napisal na svoj prapor besedo „pravica“, in ki jo bode tudi gojil ter jo pripravil do one veljave, katera ji pristuje v življenji.

Vender temu zarodu je treba vzgojiteljev, kateri čujó, da se ne zaduši v otrocih občutek za pravico. Treba je mož, ki se ne brigajo za svet, ampak ki iz prepričanja ljubijo pravico, ki gredó za njo v smrt, ako je potreba. Ali kje jih najti!

Po pravici tožimo, da se ona pravila, oni nauki, ki se tako lepo beró po pedagoških knjigah, tako redko dadó izpeljati pri vzgoji. Ali so zato tudi neizpeljivi? Gotovo bi se dali porabiti prav modro in dobro, ako bi bili vzgojitelji tudi vselej modri in dobri. Toda ti so navadno taki, kakor je sploh národ, mej katerim živé. Zato vidimo tudi, da kdo doseže več, nego drugi, in sicer zato, ker je sam boljši.

In zato vzgojitelj, ako hočeš, da bodo tvoji gojenci enkrat pravični ljudje, bodi sam pravičen. Ako nisi tak, ne poskusi vzgojati mladine. Ne misli, da je užé dovolj, ako pridiguješ otrokom preobširno o tej čednosti, da jim pripoveduješ le prelepe in premične vzglede pravičnih ljudi. To je vse nič. Sam imaš biti pravičen, to je tvoj nalog.

Nekdaj se je prištevala pravica le onim čednostim, ki so lastnina samo možém. Zato so bili sodniki le možjé; le možém je bilo dovoljeno prisegati, le možém potegovati se za pravico. Ženskim je bilo zaprto vse to. In dobro je bilo tako. Ne mislimo, da so bile ženske vsled tega zatirane, tlačene, ali morda čisto brez vseh pravic. Možjé so bili vedno galantni, celó pregalantni do njih. Oni so se borili pač sami za pravice, ali potem so jih delili vestno s svojimi ženami. Ali kar na enkrat, ne vem iz katerih vzrokov, podelili so tudi ženskim pravice, bítí se za pravice. Čemu to? Ali je morda zdaj bolje? Ali gredó morda ženske zdaj prve v boj? O ne, zato so preslabe, in možjé bi jih tudi ne pustili iz same galantnosti. One pusté možém prve in najhujše

boje, in le pri delitvi plena priskočijo jim na pomoč. In da si obdržé vse eno najboljši del, temu je porok zopet le ona glasovita galantnost moškega spola.

Jaz ne odrekam s tem ženskim občutka za pravico. Kakor v vsakem človeku, tako se vzbudi tudi v deklici užé v prvih letih ta občutek. Toda manjka ji le močí, da more to čednost tudi vselej kazati v dejanji. Ali tudi vzgoja, kakoršna je dan danes, ji ne more podeliti te zmožnosti.

Lepopisje v národni šoli.

(**Franjo Gabršek.**)

Lepa pisava se vsakemu prikupi. Lepo pisan list se sam priporoča. Važno je torej, da se užé otroci priučé lepej in razločnej pisavi, kakeršna se v poznejšem življenji potrebuje. Pa ne samo praktično življenje zahteva lepe pisave vedno in vedno, tudi šola sama za-se térja te izurjenosti, kajti kako li bi mogli učenci razne pismene naloge lepo, snažno in pravilno izdelovati, ako ne bi se tega popolnem privadili? S prav urejenim lepopisjem uri se roka in okó, bistri se vzmožnost zaznavanja, obrazuje se čut za snažnost, za red in za lepoto, pouspešuje se npravstvenost, krepi in utrjuje se volja. Ta moč lepopisnega pouka pa se ni vedno prav izpoznala, in vzlasti v prejšnjem stoletji se na ta formalen dobiček ni v zadostnej meri oziralo. Do tedaj niso pri potegovanji črk nič mislili; mehanizem in površnost bila sta jedro lepopisnega pouka. A da tako mehanično poučevanje ne more in ne sme bití glavno načelo lepopisnega pouka, to térja ogromni napredek današnjega pouka sam, vzlasti pa natančna seznanitev z otroškim duhom in z njega težnjami.

Lepopisje se je uvrstilo mej one predmete, kateri zahtevajo vednega mišljenja, natančne pazljivosti in trajne delavnosti; lepopisje se je oprostilo onega mehanizma, ki morí duha učencevega in učiteljevega. Lepopisna ura se dandanes ne smatra nič več kot čas odpočitka in oddiha od duševnega napora, kot oproščenje od ustrahovalnih spon. Zato tudi ne moremo pritrditi onim, ki tožijo, da se v zdanjej šoli na lepo pisavo vse premalo pazi. Vsaj si je današnja šola postavila za glavno načelo ono pravilo, vsled katerega se mora vse, kar se piše, tudi lepo pisati. Vsako pisanje je torej prav za prav užé samo ob sebi lepopisje. Ako vender le govorimo o lepopisji kot o posebnem predmetu v národni šoli, godí se to le zavoljo tega, ker moramo otroke pred vsem pisati naučiti, potem še le bodo mogli tudi lepo pisati. Brez lepopisnega pouka ni torej nikomur močí lepo pisati, najmanje pa šolski mladini, kateri moramo vsako malenkost stoprav pokazati ter jej prilike nuditi, da se vsega do dobra privadi. Zato je povsem prav, da se na lepopisje kot poseben predmet národne šole ozira s posebno vestnostjo. Le tedaj, ako se ta predmet z največjo natančnostjo in pravilnostjo obravnava, pričakovati je zaželjenega uspeha.

Vender si ne smemo prikrivati, da bi bil uspeh lepopisnega pouka lahko še povoljnější in izdatnejši, ko bi se tudi v resnici trudili, lepopisje tako poučevati, kakor zahteva duh časa. In ravno v tej zadevi pojavlja se po národnih učilnicah še mnogo nedostatkov, katere je treba čim preje odstraniti. Ti nedostatki izvirajo ali od todí, ker se mnogo učiteljev še vedno ne more popolnem oprostiti prejšnjega mehanizma in prejšnje površnosti v lepopisnem pouku, ali pa od todí, ker se prava pot do blagonosnega poučevanja često zgreší. Kar se prvega tiče, temu se pač ne more drugače pomočí, nego da se znebí vsak učitelj vseh predsodkov o novodobnem pouku, da torej tudi na polji lepopisnega pouka napreduje; drugo zló pa se potrudimo s tem odpraviti, da označimo pot, po katerej bi se mogel najsijajnejši uspeh doseči.